

'Natuurtoets Wijnbergen, Doetinchem'

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*

COLOFON

Titel: 'Natuurtoets Wijnbergen, Doetinchem'

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 08116

Status: Eindrapport

Datum: 27 februari 2009

Auteur: Ing. J.G. Lindenholz

Eindredactie: Ing. P.M. van den Brandhof

Veldonderzoek: Ing. M. Bunskoek, ing. M. Wallink, ir. D. Sietses, ing. J.G. Lindenholz, T. Douma & M. Poolman

Opdrachtgever: Rotij Planontwikkeling

Contactpersonen: Dhr. W. van Drie en dhr. K. Jansen

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2009)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Lindenholz J.G. (2009). Natuurtoets Wijnbergen, Doetinchem; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 08-116. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en doelstelling	3
1.2	Situatie.....	3
1.3	Algemene opzet en werkwijze	4
2	Gebiedsgericht natuurbeleid.....	5
2.1	Inleiding	5
2.2	Natuurbeschermingswet 1998.....	5
2.3	Nota Ruimte.....	5
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	7
3.1	Methode.....	7
3.2	Flora en vegetatie.....	7
3.3	Zoogdieren	8
3.4	Broedvogels.....	11
3.5	Amfibieën	13
3.6	Reptielen.....	14
3.7	Vissen.....	14
3.8	Ongewervelden	14
4	Geraadpleegde bronnen	16
Bijlagen		
I	Soortenlijst
II	Inventarisatiekaart vleermuizen
III	Inventarisatiekaart Waterspitsmuis
IV	Inventarisatiekaart Steenmarter
V	Inventarisatiekaart broedvogels
VI	Inventarisatiekaart vissen
VII	Wettelijk kader

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Rotij Planontwikkeling (contactpersonen dhr. W. van Drie en dhr. K. Jansen) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets opgesteld ten behoeve van de beoogde woningbouw - plan Wijnbergen - aan de zuidwestzijde van Doetinchem. De consequenties van de ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Het onderzoek is gebaseerd op meerdere veldbezoeken en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens. Op 6 juni en 22 oktober 2008 heeft een dagbezoek plaatsgevonden. Drie nachtelijke bezoeken naar vleermuizen zijn uitgevoerd op 11 juni, 8 juli en 7 augustus 2008. Soortgericht onderzoek naar Waterspitsmuis vond plaats in de periode 16 t/m 23 oktober 2008.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Op basis van de ligging en aard van de ruimtelijke ingrepen kan geconcludeerd worden dat deze geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Habitatrichtlijngebieden, Vogelrichtlijngebieden, Beschermde Natuurmonumenten, EHS of specifieke natuurwaarden buiten de EHS.

Aangetroffen en te verwachten soorten

In het plangebied zijn enkele woningen met bijgebouwen aanwezig. Daarnaast bestaat het plangebied uit agrarische percelen, een oude rivierarm 'Kapperskolk', een watergang langs de Europaweg en diverse groenstructuren.

Uit de veldonderzoeken komen de volgende zaken naar voren:

- In het plangebied zijn geen beschermde planten of planten van de Rode Lijst aangetroffen of te verwachten;
- In de bebouwing van de Oude Doetinchemseweg 16 is een paarverblijfplaats van een mannetje Gewone dwergvleermuis aangetroffen. Belangrijke 'onmisbare' vliegroutes en foerageergebieden zijn tijdens de nachtelijke bezoeken niet vastgesteld in het plangebied;
- Verspreid in het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laagbeschermd zoogdiersoorten te verwachten waarvoor automatisch vrijstelling geldt. Tijdens het soortgericht muizenonderzoek is de strikt beschermde Waterspitsmuis niet aangetroffen;
- Het voorkomen van de middelhoog beschermde Steenmarter is bekend in de bebouwing aan de Oude Doetinchemseweg 25. Aangezien op deze locatie grote hoeveelheden sporen (met name uitwerpselen) van Steenmarter zijn aangetroffen en de soort regelmatig wordt waargenomen door de bewoners, wordt geconcludeerd dat het hier een belangrijke vaste verblijfplaats van Steenmarter betreft;
- In het plangebied zijn meerdere (na de op handen zijnde wetswijziging) jaarrond beschermde broedvogels aangetroffen. Zo is in een gebouw aan de Oude Doetinchemseweg 20 is een broedlocatie aanwezig van Steenuil. Daarnaast zijn in het plangebied nestlocaties van Grote bonte specht en meerdere nesten van Zwarte kraai aangetroffen. Op twee locaties zijn nesten van Boerenzwaluw aangetroffen;
- In het plangebied zijn diverse algemeen voorkomende broedvogelsoorten van met name bos en struweel aangetroffen en te verwachten. Het voorkomen van broedvogels in de bebouwing zoals Huismus (RL) is niet uit te sluiten;
- Laag beschermde amfibieënsoorten als Bastaardkikker, Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander zijn voortplantend en overwinterend te verwachten;
- In het plangebied zijn alleen de niet beschermde vissen Blankvoorn en Tiendoornige stekelbaars aangetroffen. In een watergang net buiten het plangebied zijn de middelhoog beschermde Bempje en Klein modderkruiper aangetroffen. Deze soorten zijn gezien de intensief uitgevoerde bemonstering van het oppervlaktewater niet te verwachten in het plangebied;
- Er zijn geen reptielen en beschermde of bedreigde ongewervelden aangetoond of te verwachten.

Ontheffing en compenserende en mitigerende maatregelen

- Het aanvragen van een ontheffing annex artikel 75 van de flora- en faunawet is voor flora, amfibieën, vissen, reptielen en ongewervelden niet aan de orde;
- Voor het verwijderen van de paarverblijfplaats van een mannetje Gewone dwergvleermuis is het aanvragen van een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk;
- Wanneer de bebouwing aan de Oude Doetinchemseweg 25 wordt gesloopt is het aanvragen van ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet ten aanzien van Steenmarter noodzakelijk;
- Voor het verwijderen of aantasten van de functionaliteit van broedlocaties van Steenuil en Grote bonte specht is het aanvragen van een ontheffing annex artikel 75 van de flora- en faunawet noodzakelijk;
- Voor de in het plangebied voorkomende grondgebonden zoogdieren (m.u.v. Steenmarter) en amfibieën geldt automatisch vrijstelling en is geen ontheffing nodig;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de

periode voor 15 maart en na 15 juli of te controleren op broedende vogels en nesten. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Als in de periode 15 juli - 15 november gestart wordt met de werkzaamheden dan is het van belang om na te gaan of bewoonde nesten van laat broedende soorten als Boerenzwaluw en Houtduif aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de plannen.

Aanbevelingen

- Na en tijdens de herinrichting van het plangebied bestaat de kans op vestiging van de strikt beschermde Rugstreepad. Geadviseerd wordt gedurende de voortplantingsperiode (mei-juli) geen geschikte omstandigheden zoals ondiepe waterplasjes voor Rugstreepad te laten ontstaan. Wanneer de soort zich tijdens de aanlegfase vestigt kan dit vertraging van het project tot gevolg hebben.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Rotij Planontwikkeling (contactpersonen dhr. W. van Drie en dhr. K. Jansen) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets opgesteld ten behoeve van de ruimtelijke onderbouw voor de ontwikkeling van voorgenomen woningbouw - plan Wijnbergen - aan de zuidwestzijde van Doetinchem.

In verband met de op 1 april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet en de geldende regelgeving in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en Nota Ruimte, is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats.

In het voorliggende onderzoek worden de mogelijke consequenties in beeld gebracht van de herontwikkeling van de locatie en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Situatie

Het plangebied is gelegen aan de zuidwestzijde van Doetinchem, aan de rand van de bebouwde kom. Het plangebied bestaat o.a. uit agrarische percelen en een oude rivierarm, genaamd 'Kapperskolk'. In het plangebied zijn enkele woningen met bijgebouwen aanwezig. Oppervlaktewater is naast de rivierarm aanwezig in de vorm van een watergang langs de Europaweg. Groenstructuren zijn aanwezig in de vorm van diverse bomen en erfbeplanting.

Als gevolg van de werkzaamheden wordt bebouwing gesloopt, worden diverse groenstructuren verwijderd en wordt de watergang mogelijk gedempt. De 'Kapperskolk' - gelegen aan de noordoostzijde van het plangebied - zal behouden blijven.

De globale situering van het plangebied is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1: Kaart met de ligging van het plangebied binnen de gele belijning (bron kaartondergrond: Google earth).

1.3 Algemene opzet en werkwijze

Voorliggende natuurtoets is gebaseerd op tien veldbezoeken, die verspreid van juni t/m oktober 2008 zijn uitgevoerd. Daarnaast is gebruikt gemaakt van beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens, beleidsstukken (zie geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingrepen in het plangebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en gebieden en wordt geadviseerd over het nemen van mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen.

2 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden - tezamen 'Natura 2000-gebieden' genoemd - en Beschermde Natuurmonumenten.

Natura 2000-gebieden

In de directe nabijheid van de onderzoekslocatie bevinden zich geen Natura 2000-gebieden. Natura 2000-gebieden 'Gelderse Poort' en 'Uiterwaarden IJssel' zijn het meest nabij gelegen, op een afstand van circa 12,5 kilometer. Beide gebieden zijn aangewezen onder de Vogelrichtlijn en aangemeld onder de Habitatrichtlijn.

Gezien de grote afstand en de aard van de geplande werkzaamheden zijn negatieve effecten op de 'Gelderse Poort' en op 'Uiterwaarden IJssel' uit te sluiten.

Beschermde Natuurmonumenten

Het dichtst bij het plangebied gelegen Beschermde Natuurmonument is 'De Zumpe' op een afstand van circa 2,4 kilometer. 'De Zumpe' bestaat uit loofbos, grasland, open water en moerasvegetaties.

Negatieve effecten op dit gebied, als gevolg van de voorgenomen ingreep, zijn gezien de afstand, de tussenliggende barrières (stedelijk gebied en bedrijventerrein) en de aard van de ingreep niet te verwachten.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is ondermeer de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied aangewezen.

De Nota Ruimte is een zogeheten planologische kernbeslissing (PKB). Het Rijk verwacht dat provincies en gemeenten de Nota laten doorwerken in hun ruimtelijke plannen, zoals het streekplan en het bestemmingsplan.

De EHS kent een specifieke bescherming. Ingrepen die de wezenlijke kenmerken of

waarden ervan aantasten worden niet toegestaan ('Nee, tenzij regiem'). Zowel ingrepen in bossen en natuurgebieden als ingrepen in de omgeving van deze gebieden dienen beoordeeld te worden op mogelijke schadelijke effecten.

Ecologische Hoofdstructuur

Er liggen geen gebieden in of in de directe nabijheid van het plangebied die aangemerkt zijn als EHS. Het meest dichtbij gelegen behorend tot de EHS ligt op ruim zeshonderd meter afstand en aan de overzijde van de A18. Gezien de tussenliggende barrières (bedrijventerrein en infrastructuur) en het ontbreken van een ecologische relatie is het niet te verwachten dat de beoogde plannen negatieve effecten zullen hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS.

Natuurwaarden buiten de EHS

Het plangebied heeft geen betekenis als weidevogelgebied of ganzenfoerageergebied of andersoortige gebieden die door de provincie zijn aangewezen. Dergelijke gebieden liggen ook niet in de directe omgeving zodat negatieve effecten niet aan de orde zijn.

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Methode

In het onderzoeksgebied zijn op 6 en 11 juni, 8 juli, 7 augustus en van 16 t/m 23 oktober 2008 veldonderzoeken uitgevoerd.

Tijdens de dagbezoeken op 6 juni en 22 oktober is het gehele plangebied vlakdekkend onderzocht op het voorkomen van beschermde en bedreigde flora en fauna. De aandacht ging hierbij met name uit naar de aanwezigheid of mogelijke aanwezigheid van ontheffingsplichtige soorten, te weten soorten van tabel 2 en 3 uit de Flora- en faunawet. De volgende soortgroepen zijn geïnventariseerd: hogere planten, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden.

Soortgericht onderzoek naar vleermuizen heeft plaatsgevonden tijdens drie nachtelijke bezoeken op 11 juni, 8 juli en 7 augustus 2008. Tijdens de nachtelijke bezoeken op 11 juni en 8 juli heeft tevens onderzoek naar Steenuil plaatsgevonden. Aansluitend op het veldbezoek van 7 augustus is specifiek gezocht naar Lange ereprijs op de oevers van de 'Kapperskolk'.

In de periode van 16 t/m 23 oktober 2008 heeft soortgericht onderzoek naar Waterspitsmuis plaatsgevonden, door middel van het plaatsen van inloopvallen in geschikt biotoop.

In dit hoofdstuk zijn de onderzochte soortengroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen of te verwachten (zie ook soortenlijst bijlage I).

3.2 Flora en vegetatie

Uit een uitgevoerd natuurwaardenonderzoek door Nieuwland Advies blijkt dat in 2004 in het plangebied - langs de Kapperskolk - op één locatie de middelhoog beschermde Lange ereprijs (FFW tabel 2) is aangetroffen (Jansen en Scherrenburg 2004). Tijdens het veldonderzoek op 7 augustus is specifiek onderzoek verricht naar deze soort. Hierbij zijn alle potentiële groeilocaties van Lange ereprijs nagelopen. Ondanks intensief onderzoek in de bloeiperiode van Lange ereprijs is de soort niet aangetroffen.

Tijdens het veldonderzoek zijn binnen het plangebied ook geen overige beschermde of bedreigde (Rode Lijst-) plantensoorten aangetroffen. De aangetroffen soortensamenstelling langs de Kapperskolk is kenmerkend voor vochtige en voedselrijke omstandigheden. De hier aangetroffen soorten zijn onder andere Waterviolier, Echte valeriana, Moerasspirea, Gewone margriet, Echte koekoeksbloem, Kleine waterpeppe, Valse voszegge, Scherpe zegge, Watermunt, Riet, Zomereik, Tweestijlige Meidoorn, Hazelaar, Gewone Es en Zwarte els.

Op de agrarische percelen zijn algemene soorten aangetroffen van voedselrijke omstandigheden zoals Witte klaver, Smalle weegbree, Madelief, Gewone paardebloem, Gewoon duizendblad en Grote vossenstaart. Daarnaast zijn op de erven van de boerderijen en woningen diverse gecultiveerde plantensoorten aanwezig.

Gezien de aangetroffen soortensamenstelling, de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens worden geen zwaarder beschermde plantensoorten (FFW tabel 2 en 3) verwacht binnen het plangebied. Het aanvragen van een ontheffing annex artikel 75 van Flora en faunawet is niet aan de orde.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn strikt beschermd onder de Europese Habitatrichtlijn Bijlage IV en in de Nederlandse Flora- en faunawet (tabel 3). In de praktijk houdt deze beschermingsstatus in dat verblijfplaatsen van vleermuizen niet verstoord of vernietigd mogen worden. In het geval van onvermijdelijke schade dient ontheffing aangevraagd te worden bij Dienst Regelingen, waarbij eisen gesteld kunnen worden aan de uitvoering van de sloopplannen.

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich bijvoorbeeld kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort.

Soortgericht onderzoek naar vleermuizen heeft plaatsgevonden tijdens drie nachtelijke bezoeken. Hierbij is tijdens het avondbezoek op 11 juni specifiek gelet op 'uitvliegende' vleermuizen, de aanwezigheid van vliegroutes en belangrijke foerageergebieden. Tijdens het ochtendbezoek op 8 juli is specifiek gelet op de aanwezigheid van kraamkolonies. Het nachtelijke bezoek op 7 augustus heeft zich gericht op het in kaart brengen van mogelijke paarverblijven van vleermuizen.

Alle onderzoeken zijn uitgevoerd met twee personen en onder gunstige weersomstandigheden (droog, weinig wind en een temperatuur hoger dan 10°C). Bij de onderzoeken is gebruik gemaakt van een 'batdetector'.

Vaste verblijfplaatsen

Op één locatie (Oude Doetinchemseweg 16) is op 7 augustus een waarneming gedaan van een invliegende Gewone Dwergvleermuis (zie foto 1 en bijlage II) . Op basis van de periode van het jaar wordt aangenomen dat het hier een paarverblijfplaats van een solitair mannetje Gewone dwergvleermuis betreft. Er zijn geen kraamkolonies aangetroffen in het plangebied.

Foto 1: Locatie (rode pijl) van de paarverblijfplaats van een mannetje Gewone Dwergvleermuis. 'Onder de rand van de dakkapel'.

Voor het verwijderen van een paarverblijfplaats is het aanvragen van een ontheffing annex artikel 75 van Flora- en faunawet noodzakelijk (zie ook het kader op de volgende pagina).

Ontheffing

Het is onder voorwaarden mogelijk om verblijfplaatsen van vleermuizen te verwijderen. Hiervoor moet dan wel een ontheffingstraject doorlopen worden, waarbij de eisen gelden van Dienst Regelingen (verleners van de ontheffing). Daarbij kan gevraagd worden om:

- Beargumentering waarom inpassing van verblijfplaatsen niet mogelijk is (zijn er geen alternatieven?) en wat het belang is van de ingreep;
- Compensatie in de vorm van nieuwe verblijfplaatsen. Voorbeelden zijn het creëren van een nieuwe baltsverblijfplaats voor vleermuizen;
- Verwijderen van verblijfplaatsen mag alleen buiten de meest kwetsbare perioden. De meest kwetsbare perioden zijn tijdens de voortplanting en overwintering. Sloop mag alleen plaatsvinden als uit voorafgaand onderzoek blijkt dat geen vleermuizen aanwezig zijn;
- Voldoende onderbouwing van de functie van een verblijfplaats (winterverblijf, zomerverblijf, baltsplaats etc.) en soms een extra vleermuisbezoek voorafgaand aan de daadwerkelijke sloop om een actueel beeld van de verspreiding van verblijfplaatsen van vleermuizen te verkrijgen;
- Tijdens de sloop dient een terzake deskundige op het gebied van vleermuizen oproepbaar te zijn. Indien tijdens de sloop vleermuizen worden aangetroffen, dient deze te worden ingeschakeld.

Vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen, singels en watergangen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd. Tijdens de uitgevoerde vleermuisonderzoeken zijn in het plangebied geen vliegroutes vastgesteld. Schade aan belangrijke vliegroutes van vleermuizen is zodoende niet te verwachten.

Foerageergebied

Tijdens de nachtelijke onderzoeken zijn verspreid over het plangebied Gewone dwergvleermuizen (ca. 8 ex.), Laatvliegers (ca. 8 ex.) en Ruige dwergvleermuizen (2 ex.) foeragerend waargenomen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Op basis van de aangetroffen aantallen en het terreingebruik wordt geconcludeerd dat het plangebied geen onmisbaar foerageergebied voor vleermuizen vormt. Bovendien zal het gebied ook na de herinrichting haar functie behouden als foerageergebied voor genoemde, relatief weinig kritische, vleermuizen.

Aangeraden wordt om bij de inrichting van de infrastructuur en het bouwen van woningen aandacht te schenken aan de verlichting. Het gebruik van verlichting die niet te veel naar de omgeving verstrooit, is voor vleermuizen gunstig.

Waterspitsmuis

In het plangebied is langs de 'Kapperskolk' geschikt biotoop voor de strikt beschermde Waterspitsmuis (FFW tabel 3) aangetroffen. In het onderstaande tekstkader is de biotoop van Waterspitsmuis beschreven.

Biotoop Waterspitsmuis

Waterspitsmuis komt voor rond zuiver, niet te voedselrijk water met watervegetatie en begroeide oevers. Poelen, natuurlijke vijvers, rivieren, snelstromende (bos)beekjes, moerassen en moerasbossen, rietlanden, elzenbroekbossen, kruidenrijke oevervegetaties vormen vaak geschikte biotopen. Ook een goed ontwikkelde struikvegetatie in de buurt behoort tot één van de biotoopvereisten. Waterspitsmuizen jagen ook in andere biotopen in de omgeving van water (Bron: www.minlnv.nl).

Om na te gaan of Waterspitsmuis daadwerkelijk voorkomt in het onderzoeksgebied is soortgericht muizenonderzoek uitgevoerd in de periode 16 t/m 23 oktober 2008. Bij aanvang van het onderzoek bleek een groot deel van de oevervegetatie (en daarmee het potentiële biotoop van Waterspitsmuis) bij werkzaamheden aan de Kapperskolk te zijn verdwenen. In het beperkte resterende deel van het potentiële leefgebied zijn 12 inlooptuinen geplaatst, verdeelt over drie raaien (zie ook bijlage III).

Zodra de vallen zijn geplaatst duurt het enige tijd voordat muizen aan het vreemde voorwerp in hun leefgebied zijn gewend. Om te voorkomen dat de eerste controles weinig resultaat opleveren, zijn de vallen drie dagen eerder in het veld geplaatst om te 'prebaiten'. Bij het gebruikte valtype (Longworth) is het mogelijk de val zodanig af te stellen dat het deurtje niet dichtgaat als een muis de val inloopt. Dit zogenaamde 'prebaiten' is bedoeld om de muizen te laten wennen aan de vallen. De vallen zijn voorzien van aas (o.a. maden) en hooi.

Wanneer de vallen op 'scherp' staan is een regelmatige controle van de lifetraps belangrijk. Wanneer de muizen te lang in de val zitten, neemt de kans op sterfte toe. Om de kans op sterfte klein te houden zijn de vallen tweemaal per dag gecontroleerd. Onderstaand is het uitgevoerde inventarisatieschema weergegeven.

Tabel 1: Inventarisatieschema onderzoek Waterspitsmuis.

Datum	Activiteit
16 oktober 2008	Uitzetten vallen
17, 18 en 19 oktober 2008	Prebaiten
20 oktober 2008	Ochtend: scherp zetten Avond: 1 ^e controle
21 oktober 2008	Ochtend: 2 ^e controle Avond: 3 ^e controle
22 oktober 2008	Ochtend: 4 ^e controle Avond: 5 ^e controle
23 oktober 2008	Ochtend: 6 ^e controle + opruimen vallen

Tijdens het uitgevoerde onderzoek is Waterspitsmuis niet aangetroffen. Wel zijn de meer algemeen voorkomende laag beschermde soorten Rosse woelmuis en Bosmuis (beide FFW tabel 1) aangetroffen.

Op basis van het onderzoek wordt geconcludeerd dat Waterspitsmuis niet aanwezig is in het plangebied.

Steenmarter

Uit Doetinchem en omgeving is het voorkomen bekend van de middelhoog beschermde Steenmarter (FFW tabel 2) (Waarneming.nl & Broekhuizen *et al.* 1992).

Uit navraag bij alle huiseigenaren in het onderzoeksgebied blijkt dat er één locatie (Oude Doetinchemseweg 25) is waar Steenmarter regelmatig wordt waargenomen (zie ook de kaart in bijlage IV). Bij nadere inspectie is in één van de bijgebouwen ook daadwerkelijk een grote hoeveelheid uitwerpselen aangetroffen. Deze woning en bijgebouwen blijven zeer waarschijnlijk behouden (mond. med. bew.). De overige huiseigenaren gaven aan nooit een Steenmarter te hebben gezien. Tevens zijn bij deze woningen geen aanwijzingen aangetroffen van bewoning door Steenmarter. Omdat Steenmarters hun verblijfplaatsen vervuilen met prooiresten, geursporen en uitwerpselen kan worden uitgesloten dat Steenmarter de gebouwen (m.u.v. Oude Doetinchemseweg 25) gebruikt als vaste verblijfplaats.

Binnen hun leefgebied kunnen Steenmarters tientallen schuilplaatsen hebben in takkenhopen, boomholtes, dichte struwelen, op zolders en in kruipruimten; slechts een gering aantal (3-5) hiervan wordt regelmatig gebruikt (Lange *et al.* 2003). Gezien de hoeveelheid uitwerpselen die in de bijgebouwen aan de Oude Doetinchemseweg 25 zijn aangetroffen en de regelmaat waarmee Steenmarter wordt waargenomen, wordt geconcludeerd dat het hier om een belangrijke vaste verblijfplaats gaat.

Vaste verblijfplaatsen van Steenmarters zijn beschermd en mogen niet zondermeer verwijderd of ongeschikt gemaakt worden. Het aanvragen van ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet is dan ook noodzakelijk wanneer de bebouwing aan

Oude Doetinchemseweg 25 wordt gesloopt. Hieraan zijn enkele eisen verbonden zoals:

- Beargumentering waarom inpassing van de verblijfplaatsen niet mogelijk is (zijn er geen alternatieven?);
- Verwijderen van verblijfplaatsen mag alleen buiten de meest kwetsbare periode.

Overige grondgebonden zoogdieren

Verspreid in het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van laagbeschermd, kleine zoogdiersoorten te verwachten c.q. vastgesteld zoals Aardmuis, Bosmuis, Tweekleurige bosspitsmuis, Rosse woelmuis, Dwergmuis, Veldmuis, Bunzing, Huisspitsmuis, Haas, Egel en Mol (allen FFW tabel 1). Daarnaast zijn in de bebouwing of watergangen de niet beschermde Huismuis, Muskusrat en Bruine rat te verwachten.

Bij de planrealisatie kunnen verblijfplaatsen van laagbeschermd zoogdiersoorten verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten hier echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9 en 11 uit de Flora- en faunawet geldt.

3.4 Broedvogels

Het onderzoek naar broedvogels heeft plaatsgevonden tijdens het dagbezoek op 6 juni het avondbezoek op 11 juni en de vroege ochtendbezoeken op 8 juli en 7 augustus 2008. Op basis van de resultaten van het onderzoek, in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en 'expert judgement' is een goede uitspraak te doen over de aangetroffen c.q. te verwachten soortensamenstelling.

Tijdens het veldonderzoek is specifiek gelet op aanwijzingen voor de aanwezigheid van broedlocaties van jaarrond beschermde vogels.

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Door het Ministerie van LNV is in 2006 de 'Handreiking Flora- en faunawet' opgesteld, waarin is aangegeven van welke vogelsoorten de nestplaatsen en hun functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Voor schade aan of het verstoren van nestplaatsen en/of de functionele omgeving van deze soorten is het noodzakelijk om een ontheffing annex artikel 75C van de Flora en faunawet aan te vragen. Het betreft in functie zijnde nesten van een aantal regelmatig voorkomende broedvogels als Bosuil, Steenuil, Kerkuil, Ransuil, Groene specht, Zwarte specht, Grote bonte specht en nesten van in bomen broedende roofvogelsoorten. Een verdere aanvulling op deze lijst wordt momenteel door DLG overwogen voor o.a. de soorten Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Huiszwaluw, Kleine bonte specht, Middelste bonte specht, Oehoe, Raaf, Rode wouw, Roek, Slechtvalk, Torenvalk, Wespandief, Zeearend, Zwarte kraai en Zwarte wouw.

In Bijlage V zijn nestplaatsen van jaarrond beschermde broedvogels weergegeven. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen soorten die op de bestaande en toekomstige lijst van jaarrond beschermde soorten staan.

Steenuil

Uit navraag bij de bewoners blijkt dat in één van de schuren van de boerderij aan de Oude Doetinchemseweg 20 al jaren een Steenuil (rode Lijst 3 'kwetsbaar') broedt. Ook dit jaar is de aanwezigheid van Steenuil vastgesteld (mond. med. bew.). Tijdens het ochtendbezoek van 8 juli jl. is de aanwezigheid van de soort bevestigd, in de vorm van een waarneming op relatief korte afstand van de betreffende boerderij.

Steenuil is in Nederland een bedreigde soort die jaarrond in zijn leefgebied verblijft en daar afhankelijk is van bepaalde landschappelijke eigenschappen die amper meer in het omliggende intensieve cultuurlandschap van Nederland zijn te vinden. Steenuil is daarom sterk afhankelijk van toevluchtsoorten in het overgebleven kleinschalig landschap met een veelheid aan holle bomen, oude schuren en ruige graslanden, vaak in de randen van oude dorpen of steden. Dit zijn tegenwoordig ook de gebieden die sluipenderwijs worden bebouwd.

Bij sloop van de bebouwing aan de Doetinchemseweg 20 zal de broedlocatie van Steenuil verdwijnen. Ook wanneer de broedlocatie wordt gespaard zal als gevolg van de woningbouw naar verwachting belangrijk foerageergebied van Steenuil verdwijnen. De aanwezigheid van foerageergebied is van belang voor het functioneren van een nestlocatie en daarom ook ontheffingsplichtig volgens artikel 11 van de Flora- en faunawet (Heusden & Vreugdenhil 2006).

Een belangrijke randvoorwaarde voor het verkrijgen van een ontheffing is dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van Steenuil. Aangetoond moet worden dat de instandhouding van de Steenuil in de omgeving van het plangebied gewaarborgd blijft. Daarnaast is zorgvuldig handelen van belang om schade op Steenuil te voorkomen of tot een minimum te beperken. Dit is mogelijk door schadelijke werkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen (april tot en met half augustus). Daarbij dient ook rekening gehouden te worden met de broedperiode van andere vogels die in het onderzoeksgebied tot broeden komen.

Grote bonte specht

In het plangebied zijn diverse holten van Grote bonte specht aangetroffen, waarvan slechts een enkele nog in gebruik bleek. Op één locatie binnen en één locatie buiten het onderzoeksgebied zijn - in gebruik zijnde - holten van Grote bonte specht aangetroffen. Ten behoeve van de voorgenomen werkzaamheden wordt de betreffende nestboom van Grote bonte specht in het plangebied mogelijk verwijderd. Voor het verwijderen van bewoonde nesten van Grote bonte specht is het aanvragen van een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Een belangrijke randvoorwaarde voor het verkrijgen van een ontheffing is dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van Grote bonte specht. Aangetoond moet worden dat de soort voldoende uitwijkmogelijkheden heeft in de omgeving voor het vinden van een nieuwe nestlocatie. Is deze situatie lijkt dit gezien de aanwezig bosschages in de omgeving aannemelijk. Daarnaast is het van belang dat de kap- en rooiwerkzaamheden in ieder geval buiten de broedperiode van Grote bonte specht plaatsvinden, dat wil zeggen buiten de periode 1 maart - 30 juni. Daarbij dient ook rekening gehouden te worden met de broedperiode van andere vogels die in het onderzoeksgebied tot broeden komen.

Boerenzwaluw

Bij een tweetal boerderijen zijn nesten aangetroffen van Boerenzwaluw (Rode Lijst 4, gevoelig). Momenteel zijn nesten van Boerenzwaluw nog niet jaarrond beschermd en is het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk. Na de op handen zijnde wetswijziging zal dit vermoedelijk wel het geval zijn.

Zwarte kraai

Tijdens het veldonderzoek zijn binnen en buiten het onderzoeksgebied meerdere nestbomen van Zwarte kraai aangetroffen. Oude nesten van Zwarte kraaien worden vaak gebruikt door roofvogels zoals Sperwer en Torenvalk, die zelf geen nesten kunnen bouwen.

Het onderzoek naar broedvogels heeft plaatsgevonden in de meest geschikt periode voor onderzoek naar broedvogels, namelijk 6 juni 2008. Op basis van dit onderzoek kan gesteld worden dat de (oude) nesten van Zwarte kraai in het afgelopen broedseizoen (2008) niet gebruikt zijn door roofvogels of uilen. Zo is bijvoorbeeld geen territoriaal gedrag van Torenvalk waargenomen en zijn tijdens de nachtelijke bezoeken geen waarnemingen gedaan van Ransuil.

Momenteel hoeft voor nesten van Zwarte kraai nog geen ontheffing te worden aangevraagd. Na de op handen zijnde wetswijziging zal dit vermoedelijk wel het geval zijn.

Overige broedvogels

Door de aanwezigheid van opgaande beplanting is broedbiotoop aanwezig voor vogels van bos en struweel. In de opgaande beplanting zijn enkele algemeen voorkomende broedvogelsoorten als Ekster, Grasmus, Gekraagde roodstaart, Houtduif, Koolmees, Pimpelmees, Tjiftjaf en Zwartkop aangetroffen. Daarnaast is in de te slopen bebouwing

broedbiotoop aanwezig voor soorten als Winterkoning en Huismus (Rode Lijst 4, 'gevoelig').

In de oeverzone van de Kapperskolk zijn broedvogels als Meerkoet, Waterhoen, Wilde eend en Bosrietzanger aangetroffen.

In de agrarisch percelen is het mogelijk dat algemene weidevogelsoorten tot broeden komen (zoals Kievit en Scholekster). Meer kritische weidevogelsoorten zoals Grutto zijn niet aangetroffen en worden gezien de ligging nabij bebouwing en drukke wegen niet verwacht in of nabij het plangebied.

Geconcludeerd wordt dat - door de realisatie van de plannen - voor alle te verwachten soorten de 'gunstige staat van instandhouding' niet in gevaar zal komen. Dit vanwege het feit dat de bomen rond de Kapperskolk grotendeels behouden zullen blijven, in de omgeving voldoende broedgebied aanwezig blijft en deze soorten in de regio relatief algemeen voorkomen.

Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de meeste soorten kan de periode tussen 15 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Indien in de periode tussen 15 juli en 15 november gestart wordt met de werkzaamheden is het van belang om na te gaan of bewoonde nesten van laatbroedende soorten als Boerenzwaluw en Houtduif aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de plannen. Een soort als Boerenzwaluw kan namelijk broeden tot 15 oktober, een soort als Houtduif zelfs tot 15 november.

Meerwaarde voor Huismussen

De Huismus is de afgelopen decennia sterk in aantal achteruit gegaan; sinds 5 november 2004 is de soort op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten opgenomen. Vergeleken met 1960 is de populatie gehalveerd.

Eén van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang is het verdwijnen van nestgelegenheid en openbaar groen.

Naast het realiseren van openbaar groen kan het realiseren van vervangende nestruimte veel meerwaarde opleveren voor Huismus. Het bedrijf Waveka verkoopt al jaren huismussenpannen en grote dakpanfabrikanten als Lafarge en Koramic kunnen door hen gemaakte dakpantypen op verzoek uitvoeren in een nestpan-variant voor gierzwaluwen (platte ovale opening) of huismussen (ronde opening), hoewel dit niet voor alle typen kan.

(Bron: www.vogelbescherming.nl (Actieplan voor de Huismus) en www.waveka.nl)

3.5 Amfibieën

Rugstreepad

Uit een schriftelijke mededeling van dhr. H. Appelo (stadsecoloog gemeente Doetinchem) blijkt dat tijdens een onderzoek van vier jaar geleden juveniele Rugstreepadden zijn aangetroffen in het plangebied. De betreffende vindplaats bestaat uit de oude loop van de Wijnbergse Loopgraaf, nabij het gemaaltje van waterschap Rijn en IJssel. Op basis van waarnemingen tijdens het veldonderzoek, waarbij in en in de directe omgeving van het plangebied geen larven, juveniele dieren of roepende mannetjes zijn aangetroffen, is vastgesteld dat het plangebied in 2008 niet als voortplantingsplaats gebruikt is. Daardoor is overwintering van de strikt beschermde Rugstreepad (FFW tabel 3) in het plangebied ook niet aannemelijk. In de huidige situatie is het aanvragen van een ontheffing dan ook niet nodig.

Er dient rekening gehouden te worden met de mogelijke vestiging van Rugstreeppad in het gehele plangebied. Op zoek naar nieuwe leefgebieden kunnen Rugstreeppadden afstanden van meer dan 2,5 kilometer afleggen (Nollert *et al.* 1992). Tijdens en na inrichting van het terrein kan een zeer geschikte uitgangssituatie ontstaan voor Rugstreeppad. Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen bijvoorbeeld geschikte voortplantingsplaatsen voor deze soort ontstaan, vooral wanneer ondiepe, snel opwarmende waterplasjes aanwezig zijn gedurende de voortplantingsperiode (mei-juli). Geadviseerd wordt om deze omstandigheden niet te laten ontstaan tijdens de werkzaamheden. Wanneer de soort zich tijdens de werkzaamheden alsnog vestigt kan het aanvragen van een ontheffing van de Flora- en faunawet alsnog noodzakelijk zijn.

Overige soorten

In het plangebied zijn algemeen voorkomende, laag beschermde amfibieënsoorten aangetroffen en te verwachten. In de Kapperskolk en in de watergang langs de Europaweg is voortplantingsbiotoop aanwezig voor laagbeschermde soorten (FFW tabel 1) als Bastaardkikker, Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander. Daarnaast zijn de aanwezige sliblaag, ruigten en strooisellaag geschikt als overwinteringsgebied voor genoemde soorten.

Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden kunnen betreffende soorten geschaad worden. Omdat voor 'algemene soorten' automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 uit de Flora- en faunawet is geen ontheffing annex artikel 75 nodig.

Geschikt leefgebied voor andere strikt beschermde soorten als Poelkikker, Heikikker en Kamsalamander (FFW tabel 3) ontbreekt. Op basis van bekende verspreidingsgegevens (RAVON & Waarneming.nl) worden deze soorten ook niet verwacht in het plangebied.

3.6 Reptielen

Er zijn geen reptielen aangetroffen in het plangebied. Gezien de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens (RAVON en Natuurloket) zijn deze ook niet te verwachten.

3.7 Vissen

Tijdens de veldbezoeken zijn de Kapperskolk, de watergangen ten oosten van de Europaweg (in het plangebied) en ten westen van de Europaweg (gelegen buiten het plangebied) om de 5 á 10 meter met een steeknet bemonsterd. Hierbij zijn in de Kapperskolk en in de watergang in het plangebied geen beschermde vissoorten aangetroffen. Wel zijn de niet beschermde Tiendoornige stekelbaars, Blankvoorn en Karper aangetroffen.

In een watergang net buiten het plangebied (zie bijlage VI) zijn het middelhoog beschermde (FFW tabel 2) Bempje (1 ex.) en Kleine modderkruiper (1 ex.) aangetroffen.

Ondanks dat er tussen deze watergang en de watergang in het plangebied een open verbinding aanwezig is, wordt geconcludeerd dat deze watergang geen wezenlijk onderdeel uitmaakt van het leefgebied van Bempje en Kleine modderkruiper. Dit op basis van de intensieve bemonstering van de watergang waarbij genoemde soorten niet zijn aangetroffen en de biotoopkenmerken van deze watergang.

3.8 Ongewervelden

Dagvlinders en libellen

Tijdens de veldonderzoeken zijn in het plangebied geen beschermde of bedreigde dagvlinders en libellen aangetroffen. Wegens het ontbreken van geschikte habitats worden tevens geen beschermde vlinder- en libellensoorten verwacht.

Mieren

In het plangebied zijn geen nestkoepels van beschermde mierensoorten aangetroffen. Deze soorten zijn voornamelijk gebonden aan droge, open (naald)bossen en heideterreinen. Beide biotopen ontbreken in het plangebied.

Kevers

In Nederland komen/ kwamen vijf beschermde keversoorten voor. Juchtleerkever en Heldenbok zijn al sinds de jaren '70 niet meer in Nederland waargenomen (Huijbregts 2003). Drie beschermde keversoorten komen nog wel voor in Nederland (Vliegend hert, Brede geelgerande waterroofkever en Gestreepte waterroofkever). Binnen het plangebied is echter geen geschikt biotoop aanwezig voor deze soorten.

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2006). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Jansen G.W. & M. Scherrenburg (2004). Natuurwaarden Wijnbergen; Onderzoek in het kader van natuurwetgeving. Nieuwland Advies.
- Kapteyn K. (1995). Vleermuizen in het landschap; Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs BV/ Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Lange R., R. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek (2003) Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2007). Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- Ministerie van LNV (2007a). Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-Saldobenadering en Herbegrenzing. Een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies.
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- Nöllert A. & C. Nöllert (1992). Amfibieëngids van Europa.
- Provincie Gelderland (www.gelderland.nl).
- Provincie Gelderland (2005). Streekplan Gelderland 2005.
- Provincie Gelderland (2006a). Atlas Groen Gelderland.
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland. (www.ravon.nl).
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (1996). Broedvogels inventariseren in Proefvlakken, Handleiding Broedvogel Monitoring (BMP). SOVON, Beek-Ubbergen.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (2002). Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 tot 2000. - Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Sparreboom M. (red.) (1981). De amfibieën en reptielen van Nederland, België en Luxemburg.
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGEN

BIJLAGE I: SOORTENLIJST

Soort	Terreingebruik /Aantal	Locatie	Status
> FLORA			
Geen relevante soorten			
> ZOOGDIEREN			
Gewone dwergvleermuis	Foeragerend Paarverblijfplaats mannetje	Verspreid Bijlage II	FFW - Tabel 3 / HR IV
Laatvlieger	Foeragerend	Verspreid	FFW - Tabel 3 / HR IV
Ruige dwergvleermuis	Foeragerend	Verspreid	FFW - Tabel 3 / HR IV
Aardmuis	Mogelijk voortplantend	Boschages	FFW - Tabel 1
Bosmuis	Voortplantend	Boschages	FFW - Tabel 1
Bruine rat	Mogelijk voortplantend	Bebouwing	-
Dwergmuis	Voortplantend	Boschages	FFW - Tabel 1
Egel	Mogelijk voortplantend	Boschages	FFW - Tabel 1
Haas	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Huismuis	Mogelijk voortplantend	Bebouwing	-
Huisspitsmuis	Mogelijk voortplantend	Boschages	FFW - Tabel 1
Mol	Voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Muskusrat	Mogelijk voortplantend	Kapperskolk en watergang	-
Rosse woelmuis	Voortplantend	Boschages	FFW - Tabel 1
Steenmarter	Verblijfplaats	Zie bijlage IV	FFW - Tabel 2
Tweekleurige bosspistmuis	Voortplantend	Boschages	FFW - Tabel 1
Veldmuis	Mogelijk voortplantend	Boschages	FFW - Tabel 1
> BROEDVOGELS			
Boerenwaluw	Broedend	Bijlage IV	FFW - Tabel 2,3 / RL4
Bosrietzanger	Broedend	Omgeving Kapperskolk	FFW - Tabel 2,3
Ekster	Broedend	Bomen/boschages	FFW - Tabel 2,3
Gekraagde roodstaart	Broedend	Bomen/boschages	FFW - Tabel 2,3
Grasmus	Broedend	Struweel en struiken	FFW - Tabel 2,3
Grote bonte specht	Broedend	Boom oever Kapperskolk	FFW - Tabel 2,3
Houtduif	Broedend	Bomen/boschages	FFW - Tabel 2,3
Huismus	Broedend	Bebouwing	FFW - Tabel 2,3 / RL4
Kievit	Mogelijk broedend	Agrarisch gebied	FFW - Tabel 2,3
Koolmees	Broedend	Bomen/boschages	FFW - Tabel 2,3
Meerkoet	Mogelijk broedend	Oevervegetatie	FFW - Tabel 2,3
Pimpelmees	Broedend	Bomen/boschages	FFW - Tabel 2,3
Scholekster	Mogelijk broedend	Agrarisch gebied	FFW - Tabel 2,3
Steenuil	Broedend	Bijlage IV	FFW - Tabel 2,3 / RL3
Tijftjaf	Broedend	Bomen/boschages	FFW - Tabel 2,3
Waterhoen	Broedend	Oevervegetatie	FFW - Tabel 2,3
Wilde eend	Broedend	Oevervegetatie	FFW - Tabel 2,3
Zwarte kraai	Broedend	Bomen/boschages	FFW - Tabel 2,3
Zwartkop	Broedend	Bomen/boschages	FFW - Tabel 2,3
> AMFIBIEEN EN REPTIELEN			
Bastaardkikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Kapperskolk en watergang	FFW - Tabel 1
Bruine kikker	Voortplantend en overwinterend	Kapperskolk en watergang	FFW - Tabel 1
Gewone pad	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Kapperskolk en watergang	FFW - Tabel 1
Kleine watersalamander	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Kapperskolk en watergang	FFW - Tabel 1
> VISSEN			
Bermpje	Voortplantend en overwinterend	Watergang buiten plangebied	FFW - Tabel 2
Blankvoorn	Voortplantend en overwinterend	Kapperskolk	-
Kleine modderkuiper	Voortplantend en overwinterend	Watergang buiten plangebied	FFW - Tabel 2 / HR II
Tiendorrnige stekelbaars	Voortplantend en overwinterend	Watergang ten oosten Europaweg	-
> ONGEWERVELDEN			
Geen relevante soorten			

Legenda soortentabel:

Beschermingsregime Flora- en faunawet (FFW):

Tabel 1: 'Algemene soorten' waarvoor veelal automatisch vrijstelling geldt;

Tabel 2: 'Overige soorten' waarvoor vrijstelling geldt, mits activiteiten voldoen aan goedgekeurde gedragscode;

Tabel 3: Soorten van Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB artikel 75 FFW, waarvoor alleen onder strikte voorwaarden vrijstelling mogelijk is.

Tijdens hun broedseizoen zijn vogels strikter beschermd (Tabel 3) dan buiten deze periode (Tabel 2).

HR II/ HR IV en HR V verwijzen naar de bijlagen uit de Europese Habitatrichtlijn

RL 0 t/m RL 4 verwijzen naar de status op de Rode Lijst:

0 = Verdwenen; 1 = Ernstig bedreigd; 2 = Bedreigd; 3 = Kwetsbaar; 4 = Gevoelig.

BIJLAGE II: INVENTARISATIEKAART VLEERMUIZEN

BIJLAGE III: INVENTARISATIEKAART WATERSPITSMUIS

Natuurtoets Wijnbergen, Doetinchem

Waterspitsmuis

LEGENDA

 Locatie raaien met inloopvallen

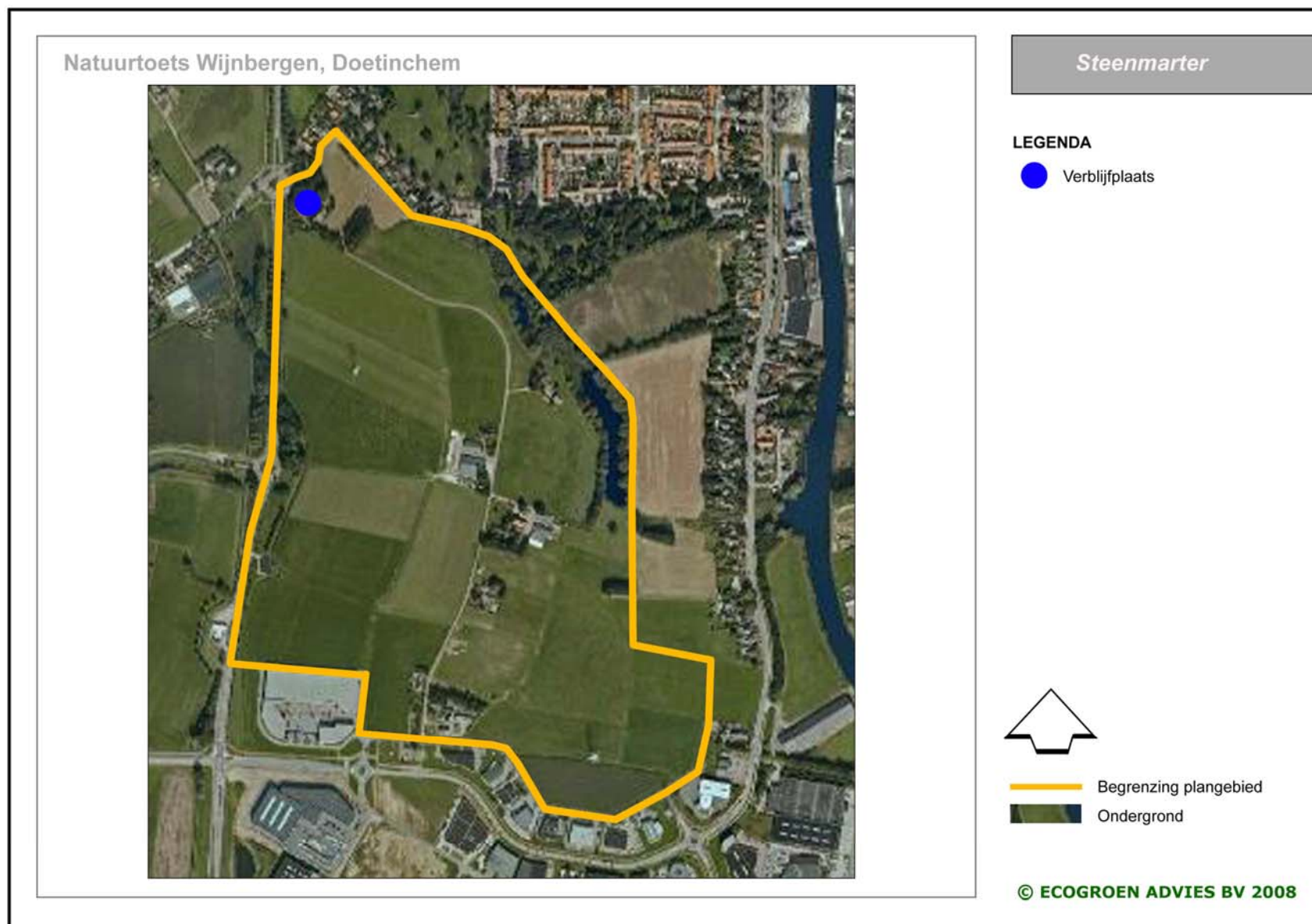

 Begrenzing plangebied

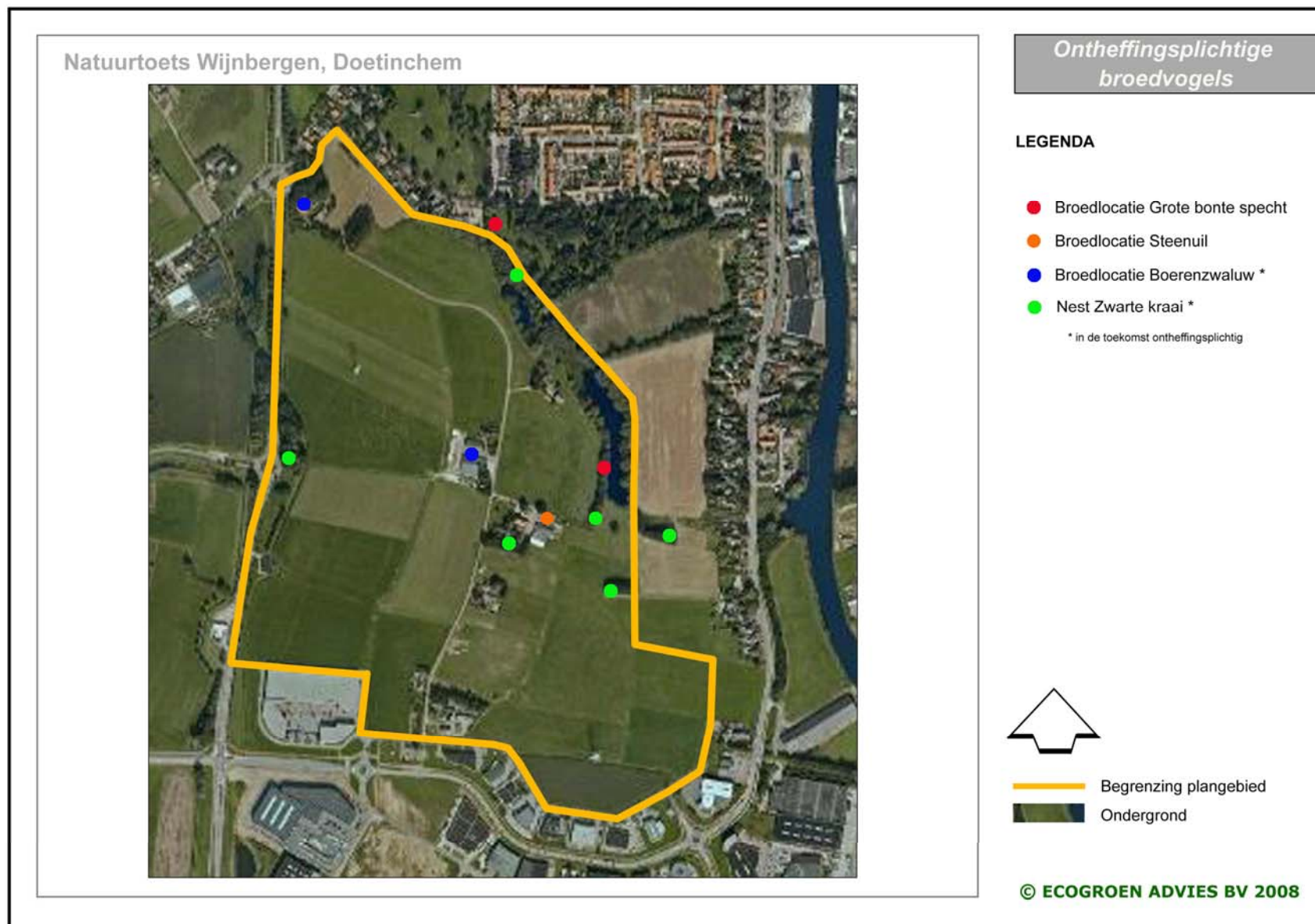
 Ondergrond

© ECOGROEN ADVIES BV 2008

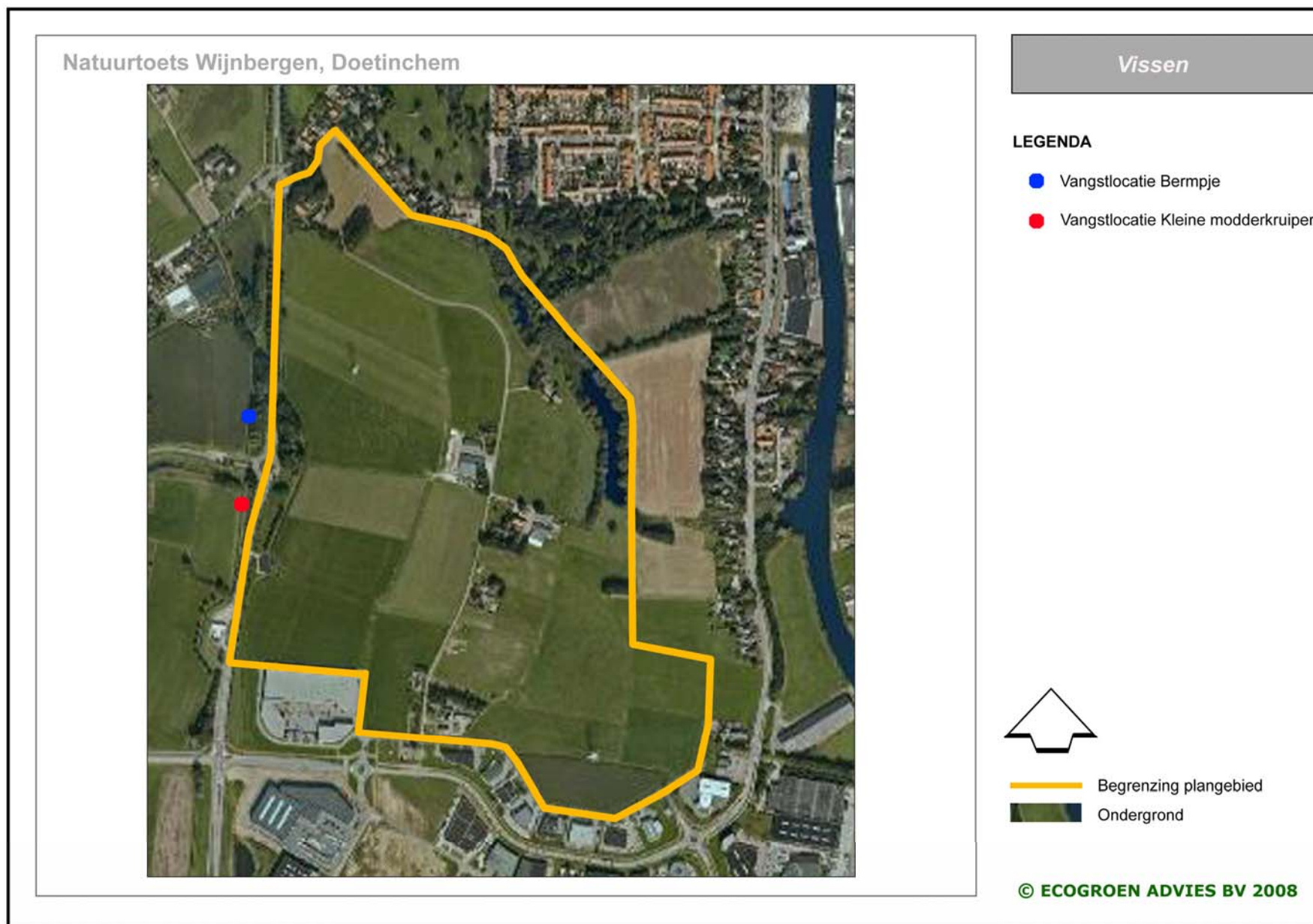
BIJLAGE IV: INVENTARISATIEKAART STEENMARTER

BIJLAGE V: INVENTARISATIEKAART BROEDVOGELS

BIJLAGE VI: INVENTARISATIEKAART VISSEN

BIJLAGE VII: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Met de Flora- en faunawet (FFW) is beoogd een geïntegreerd soortenbeschermingsregime te creëren dat voldoet aan de internationale verplichtingen. Doordat het verkrijgen van ontheffing en vrijstelling slechts mogelijk was onder bepaalde voorwaarden, werd de Flora- en faunawet na de inwerkingtreding al snel als belemmerend ervaren in het maatschappelijke verkeer. De belemmerende factoren werden met name veroorzaakt, door het afwegingskader, dat ook voor zeer algemeen voorkomende soorten gold als b.v. Mol, Veldmuis, Bosmuis en Konijn. Dit zorgde voor onnodige belemmeringen van werkzaamheden en veel administratieve lastendruk.

Vanaf 23 februari 2005 is een wetwijziging van kracht geworden waarbij de mogelijkheden verruimd zijn voor het verlenen van ontheffing/ vrijstelling van de verbodsbepalingen in het kader van de FFW. Dit geldt met name voor de algemeen voorkomende soorten.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de FFW:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is.
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. insecten, libellen en kevers) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Verbodsbepalingen

De FFW kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8 van de FFW. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12 (zie kader). In hoeverre de verbodsbepalingen van toepassing zijn is afhankelijk van het beschermingsregime waartoe de soort behoort.

Algemene verbodsbepalingen voor beschermde inheemse soorten dieren en planten. Flora- en faunawet, artikelen 8 t/m 12.

Art. 8:	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Art. 9:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Art. 10:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Art. 11:	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Art. 12:	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Drie beschermingsregimes planten- en diersoorten

Met ingang van het wijzigingsbesluit artikel 75 zijn drie verschillende beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. In alle gevallen is onverminderd de zorgplicht van toepassing:

'Ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, is verplicht dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of na te laten.'

Tabel 1 'Algemene soorten'

Onder deze groep vallen o.a. alle algemeen voorkomende beschermde zoogdieren, amfibieën en vaatplanten (in totaal 43 soorten). Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud,

bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de FFW en hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Tabel 2 'Overige soorten (gedragscode)'

Onder deze groep vallen een aantal minder algemene soorten (in totaal 101) en vogels. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de FFW, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een gedragscode. De gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring door de minister van LNV. De gedragscode geeft richtlijnen aan om schade aan de soort te voorkomen of te minimaliseren (Artikel 16c wijzigingsbesluit).

Voorheen was nooit vrijstelling mogelijk voor van nature voorkomende vogelsoorten. Nu kan alleen vrijstelling verkregen worden indien:

- sprake is van belang a) t/m d);
- sprake is van onopzettelijk verstoren (artikel 10) in geval van bij de wet genoemde belangen, en er geen wezenlijke invloed (significante effecten) is;
- In geval van belang g), behalve in de periode 15 maart-15 juli.

Tabel 3 'Soorten van Bijlage I AMvB Artikel 75 / soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV'

Onder de eerste groep vallen met name soorten die een kwetsbare status hebben (in totaal 37 soorten) en vogels (in geval niet gewerkt wordt met een gedragscode). Ze hebben een vergelijkbare bescherming als soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV.

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, is voor deze soorten ontheffing van de artikelen 8 t/m 12 van de FFW altijd noodzakelijk. De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang¹;
2. er is geen alternatief;
3. de activiteiten doen geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De laatste twee criteria worden in het wijzigingsbesluit samengevat als 'zorgvuldig handelen', waarbij elke vorm van schade aan de soort voorkomen moet worden. Aan alle drie criteria moet gelijktijdig voldaan worden. Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik, is het niet mogelijk voor artikel 10 van de FFW een ontheffing te verkrijgen. Voor de artikelen 8, 9, 11 en 12 geldt wel een vrijstelling, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Rode lijsten

De Minister van LNV heeft ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor Rode Lijst-soorten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Vanaf dat moment heeft Nederland de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving verankerd. Nederland zal aan de hand van een vergunningstelsel de zorgvuldige afweging waarborgen rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast zal Nederland in de komende jaren voor alle gebieden die samen Natura 2000 vormen, beheerplannen opstellen.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Voor een volledig begrip wordt verwezen naar de oorspronkelijke wetsteksten (www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'). Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

¹ a) de bepalingen inzake de gemeenschappelijke markt en een vrij verkeer van goederen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap; b) de bescherming van flora en fauna; c) de veiligheid van het luchtverkeer; d) de volksgezondheid of openbare veiligheid; e) dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten; f) het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren; g) belangrijke overlast veroorzaakt door dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort; h) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw; i) bestendig gebruik; j) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRC/JZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna